

Polska 20 lat w UE: Instytucje ważniejsze od funduszy

Wprowadzenie

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w maju 2004 r. było kamieniem milowym w rozwoju naszego kraju. Badania MFW na szerokiej próbie krajów wskazują, że mocne instytucje (sądownictwo, poszanowanie prawa własności i poszanowanie kontraktów, zapobieganie korupcji) istotnie wspierają krajowe i zagraniczne inwestycje, zatem prowadzą do podniesienia produktywności i poziomu rozwoju danego kraju. Uważamy, że przyjęcie europejskich ram instytucjonalno-prawnych utworzyło stabilne podstawy wzrostu gospodarczego, co miało ogromne znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki. Bezczłowa wymiana handlowa z rozwiniętymi rynkami europejskimi otworzyła natomiast możliwości ekspansji na nowe rynki zbytu. Z kolei dostęp do funduszy strukturalnych umożliwił zmniejszenie luk rozwojowych względem krajów Europy Zachodniej i odczuwalną poprawę infrastruktury. W połączeniu z niesamowitym duchem przedsiębiorczości Polaków, doprowadziło to do spektakularnego skoku rozwojowego naszej gospodarki.

Unia Europejska stymulowała rozwój przedsiębiorstw i wzrost gospodarczy, ale również przyniosła odczuwalne ułatwienia dla obywateli, które obecnie traktujemy jako oczywistość. Warto wspomnieć chociażby o braku kontroli granicznych między krajami członkowskimi (strefa Schengen), które umożliwiają swobodne podróże, czy też znaczący spadek opłat za połączenia komórkowe między krajami UE (roaming). Nie bez znaczenia jest też poprawa transportu zbiorowego czy infrastruktury drogowej. To wszystko doprowadziło do wzrostu standardu życia w Polsce.

Członkostwo w UE to nie tylko korzyści, ale także zobowiązania w ramach polityk wspólnotowych. W najbliższych latach jednym z celów, które wyznaczyła Unia jest transformacja energetyczna i dążenie do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz osiągnięcia neutralności klimatycznej w 2050 r. Nasi partnerzy handlowi także oczekują mniejszej emisyjności produkcji. Dekarbonizacja i zmiana miksu energetycznego w kierunku mniej emisyjnych źródeł energii będzie dla Polski poważnym wyzwaniem, ale jednocześnie UE umożliwi dostęp do finansowania tej poważnej zmiany.

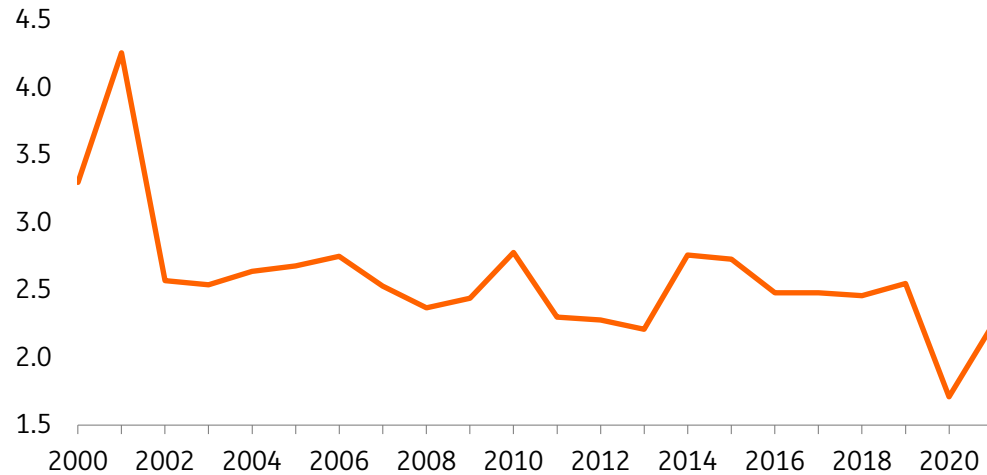
W dwudziestą rocznicę akcesji Polski do Unii Europejskiej oddajemy w Państwa ręce opracowanie zawierające zestawienie zmian, które zaszły w Polsce w ostatnich 20 latach i które są związane z członkostwem w UE. Niektóre z zaprezentowanych zmian w polskiej gospodarce nie byłyby możliwe bez członkostwa w Unii. Inne być może zaistniały by także bez akcesji do UE, ale wymagałyby prawdopodobnie więcej czasu.

**Bezpośrednie kanały wpływu akcesji do UE:
wspólny rynek, lepsze instytucje i napływ środków**

UE to jednolity rynek i wspólna polityka handlowa

Średnia stawka celna w PL, wszystkie produkty (%)

Jednym z głównych aspektów akcesji Polski do UE było przyłączenie się do obszaru wolnego handlu o jednolitych cłach i wspólnej polityce handlowej. Jednolity rynek wewnętrzny oznacza brak ceł na towary i usługi między krajami UE oraz jednolite stawki celne dla krajów trzecich. Stawki te są relatywnie niskie i w 2021 r. wynosiły 2,2%. Innymi słowy, wspólny rynek umożliwia swobodny przepływ towarów, bazuje na wspólnej polityce handlowej oraz umożliwia swobodny przepływ czynników produkcji.

Kolejnym etapem integracji jest unia gospodarcza i walutowa (UGW), jaką jest strefa euro powstała w 1999 r. W momencie akcesji Polska zobowiązała się do przyjęcia wspólnej waluty, ale bez określenia konkretnej daty. **Do obecnej chwili pozostajemy krajem UGW na prawach państwa objętego derogacją.**

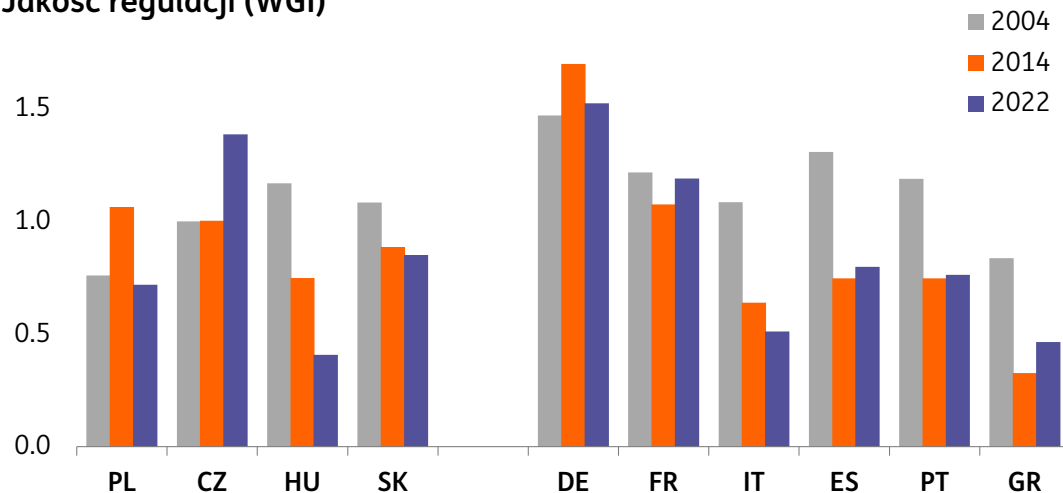
Źródło: World Development Indicators.

Etapy integracji gospodarczej

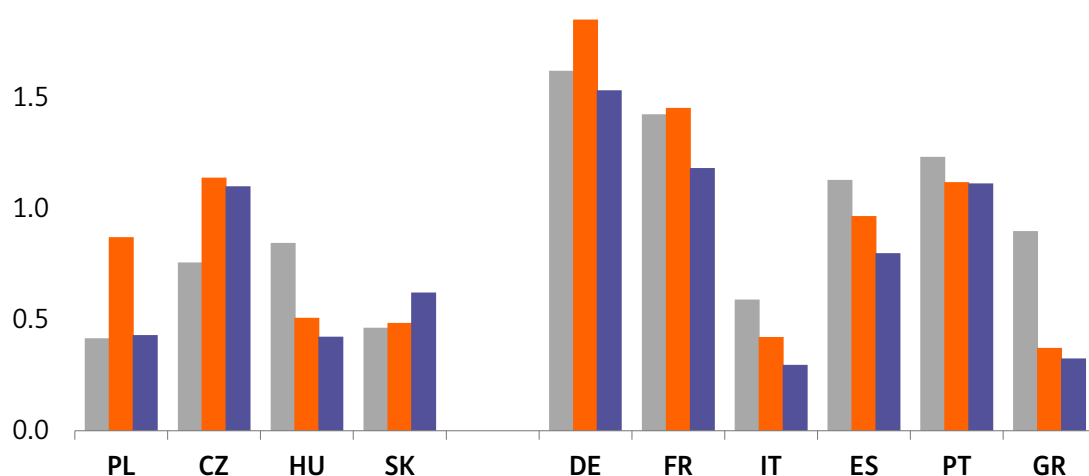
	Wzajemne znoszenie ceł	Wspólna zewnętrzna polityka handlowa	Swobodny przepływ czynników produkcji	Wspólna polityka monetarna
Strefa wolnego handlu	Tak	Nie	Nie	Nie
Unia celna	Tak	Tak	Nie	Nie
Wspólny rynek	Tak	Tak	Tak	Nie
Unia gospodarcza i walutowa	Tak	Tak	Tak	Tak

UE to import regulacji i rozwiązań instytucjonalnych

Jakość regulacji (WGI)

Praworzędność (WGI)

Źródło: Bank Światowy, World Governance Indicators.

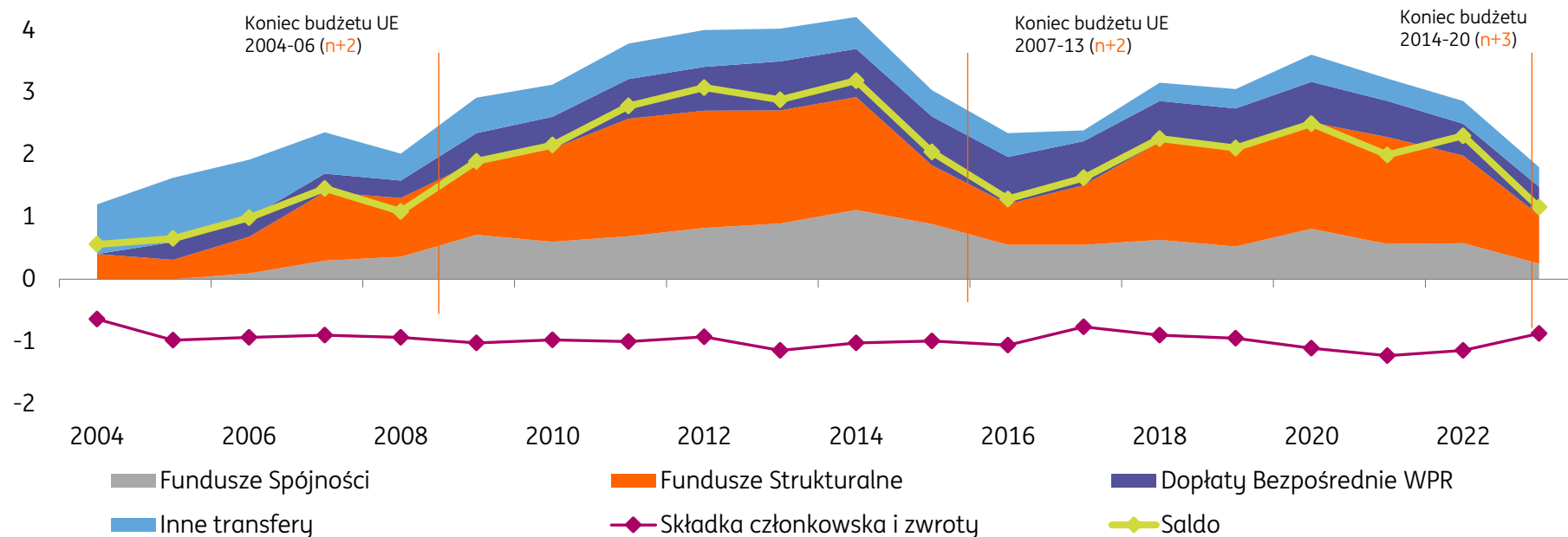
Proces przystąpienia Polski do UE, który został rozpoczęty formalnie w 1994 r., związany był z koniecznością dostosowania prawa krajowego oraz struktury instytucji do standardów europejskich. **Akcesja do UE stanowiła czynnik oddziałujący w kierunku poprawy jakości instytucji tworzących warunki działalności gospodarczej w naszym kraju.** Warto przy tym odnotować, że badania MFW na szerokiej próbie krajów wskazują, że mocne instytucje (sądownictwo, poszanowanie prawa własności, zapobieganie korupcji) istotnie wspierają krajowe i zagraniczne inwestycje, zatem prowadzą do podniesienia produktywności i poziomu rozwoju gospodarki.

Jakość instytucji jest trudna do zmierzenia i może jedynie być przybliżona przez syntetyczne wskaźniki, np. opracowane przez Bank Światowy *World Governance Indicators* (WGI). WGI obejmują 6 obszarów: poziom demokracji oraz wolności słowa, stabilność polityczna, skuteczność rządu, jakość regulacji, praworzędność oraz kontrola korupcji. **W pierwszej dekadzie członkostwa Polska odnotowała poprawę we wszystkich sześciu obszarach i w 2014 r. osiągnęła poziom takich krajów jak Hiszpania czy Portugalia.** W tym okresie obserwowany był dynamiczny wzrost inwestycji zagranicznych oraz ogólnej percepcji naszego kraju w oczach zagranicznych inwestorów.

UE wspiera, ale nie gwarantuje wysokiej jakości instytucjonalnej. Niestety, **w drugiej dekadzie członkostwa w UE nastąpiło pogorszenie wskaźników WGI, szczególnie w obszarze „jakość regulacji” czy „praworzędność”.** Odzwierciedla to spadek stabilności prawa krajowego, m.in. przyjmowanie regulacji bez odpowiednich analiz skutków oraz konsultacji społecznych. Obecnie, ocena Polski jest zdecydowanie mniej korzystna niż ocena Niemiec, Francji, czy Czech. Jesteśmy natomiast postrzegani podobnie jak Węgry, Włochy czy Grecja.

UE to napływ bezzwrotnych funduszy

Saldo przepływów bezzwrotnych funduszy unijnych do Polski, %PKB

Źródło: obliczenia ING na podstawie danych MF i Eurostatu.

Dzięki akcesji do UE, **od 1 maja 2024 do końca 2023 r. Polska otrzymała bezzwrotne fundusze o łącznej wartości €246mld.** W tym samym czasie składka członkowska wyniosła €84mld, co oznacza napływ netto funduszy na poziomie €162mld. W ujęciu strumieniowym, napływ netto funduszy unijnych w latach 2004-2023 wynosił przeciętnie 1,9% PKB.

Okolo 65% napływu środków brutto stanowiły fundusze strukturalne i spójności, które umożliwiły rozwój infrastruktury oraz wspomogły przedsiębiorstwa w inwestycjach w nowe technologie. 31% środków przypadalo na fundusze Wspólnej Polityki Rolnej, zaś resztę stanowiły fundusze ponad-regionalne.

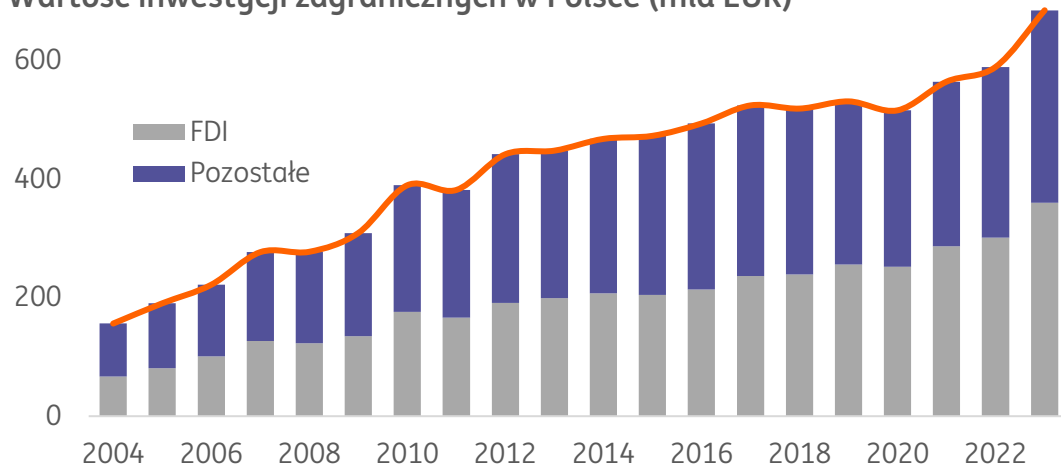
W ostatnich latach, częściowo ze względu na Brexit, na znaczeniu zyskały unijne pożyczki oraz wykorzystanie przychodów z emisji obligacji przez UE na rynkach kapitałowych. W szczególności, warto wspomnieć o programie ochrony rynku pracy podczas pandemii (SURE) oraz o preferencyjnych pożyczkach z KPO, które stanowią prawie 60% polskiego KPO.

**Pośrednie kanały wpływu akcesji do UE:
Dzięki UE Polska stała się integralną częścią gospodarki światowej**

UE stymuluje powiązania kapitałowe

Wartość inwestycji zagranicznych w Polsce (mld EUR)

Akcesja do Unii Europejskiej sprawiła, że Polska stała się atrakcyjną lokalizacją dla inwestycji zagranicznych. Przynależność do UE ograniczała ryzyko otoczenia instytucjonalnego, zaś duże zasoby dobrze wykwalifikowanych pracowników gwarantowały wysoką efektywność działalności gospodarczej.

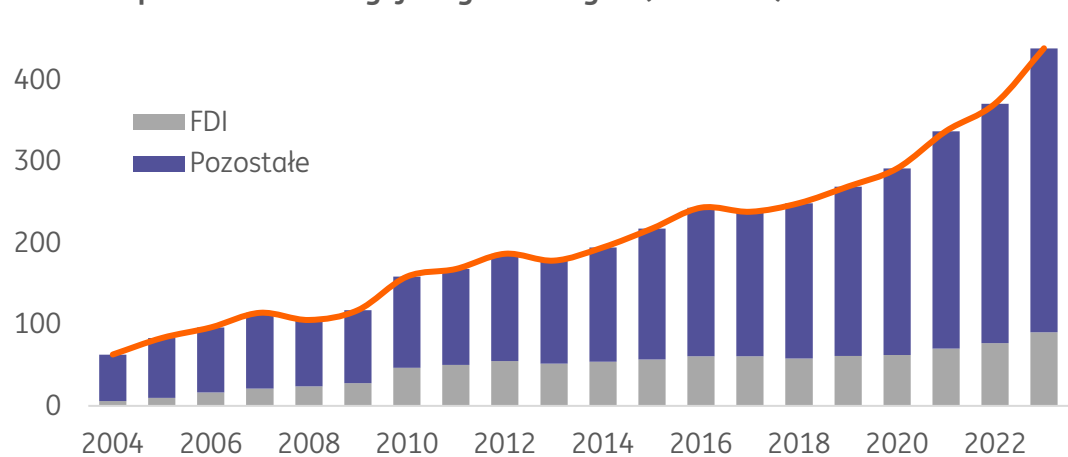
Atrakcyjność naszego kraju odzwierciedla dynamiczny wzrost wartości zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce, z €67 mld na koniec 2004 r. do €360 mld na koniec 2023 r. W tym okresie całkowita wartość inwestycji zagranicznych w Polsce powiększyła się natomiast z €156 do €685 mld.

Wzrost powiązań kapitałowych nie był jednokierunkowy. W latach 2004–2023 wartość aktywów zagranicznych posiadanych przez polskie podmioty urosła prawie 7-krotnie, z €63 do €439 mld. Warty odnotowania przy tym jest dynamiczny wzrost inwestycji bezpośrednich, z €6 do €91 mld.

Dostęp do międzynarodowych rynków kapitałowych umożliwił import nowoczesnych technologii i know-how oraz zwiększył stopę inwestycji. W początkowych latach członkostwa w UE Polska zadłużyła się za granicą w celu rozbudowy potencjału produkcyjnego: wartość międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto (IIP) spadła z -29,3% PKB w 2004 r. do -69,5% PKB w 2013 r. W kolejnych latach, wraz ze wzrostem dobrobytu, Polska stopniowo zmniejszała zadłużenie zagraniczne: wartość IIP poprawiła się do -32,9% PKB.

Powyższe tendencje można podsumować następująco: **20 lat po akcesji w UE Polska jest gospodarką silnie zintegrowaną kapitałowo z zagranicą.** Odzwierciedla to wartość aktywów i pasywów zagranicznych w relacji do PKB, które na koniec 2023 r. wyniosły odpowiednio 58,7% oraz 91,6% PKB. W przyszłości można spodziewać się dalszego wzmocnienia powiązań kapitałowych, szczególnie wzrostu inwestycji bezpośrednich polskich podmiotów zagranicą.

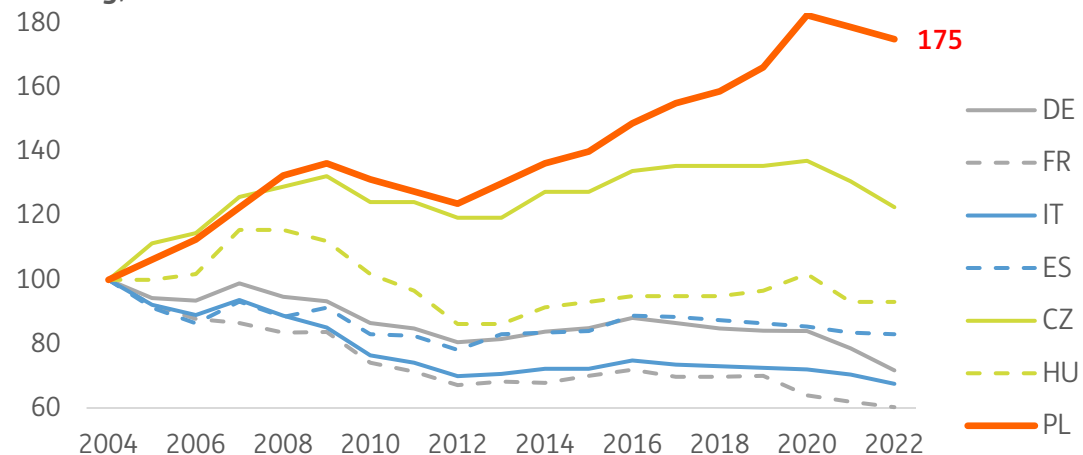
Wartość polskich inwestycji zagranicznych (mld EUR)

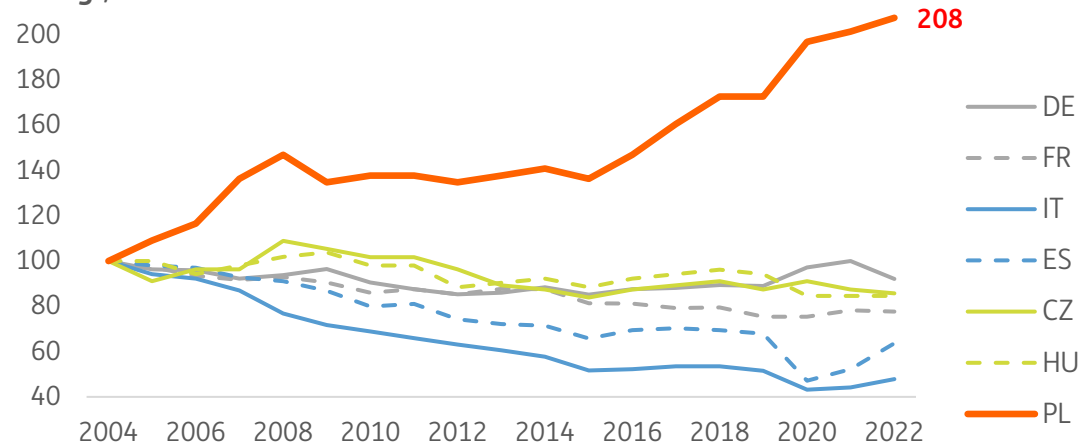

UE umożliwia ekspansję eksportu

Towary, 2004=100

Usługi, 2004=100

Zniesienie barier celnych i ogólne obniżenie kosztów wejścia na rynki Unii Europejskiej oraz napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich doprowadziły do dynamicznego wzrostu polskiego handlu zagranicznego.

Od momentu wejścia do UE do 2022 r. udział polskiego eksportu towarów w handlu światowym powiększył się z 0,8% do 1,4% (o 75%). Równocześnie, obserwowany był wzrost udziału polskiego eksportu usług w handlu światowym z 0,66% w 2004 r. do 1,37% (o 108%).

Jako punkt odniesienia dla powyższych wartości warto spojrzeć na odpowiednie udziały Niemiec, Włoch i Hiszpanii w 2022 r.:

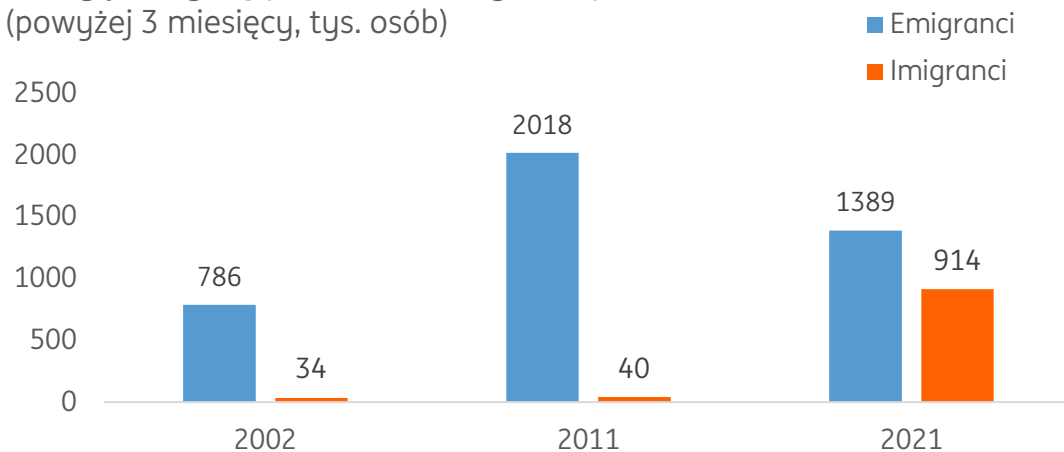
- dla towarów: 6,75% (DE), 2,58% (IT) oraz 1,71% (ES)
- dla usług: 6,14% (DE), 1,84% (IT) oraz 2,38% (ES)

Oznacza to, że **aktualnie wartość polskiego eksportu jest jedynie nieznacznie niższa od wartości eksportu Hiszpanii czy Włoch.**

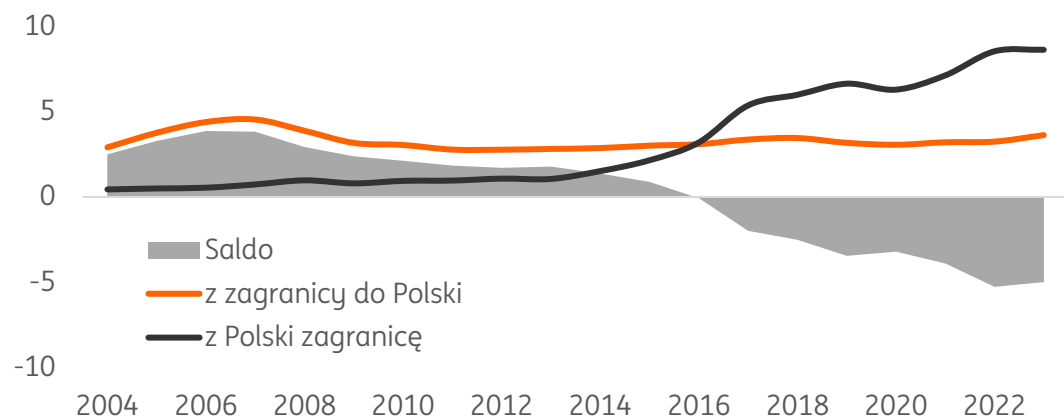
Należy przy tym odnotować, że **wzrost udziału Polski w handlu światowym był bardziej wyrazisty niż w przypadku innych gospodarek regionu**, nie wspominając o głównych gospodarkach strefy euro. Ukazuje to, że Unia Europejska była nie tylko źródłem wzrostu, lecz także katalizatorem polskiego potencjału przedsiębiorczości. Tezę tę częściowo potwierdzają dane Eurostatu o tym, że w latach 2014-2021 liczba polskich eksporterów wzrosła z 110 do 136 tys. przedsiębiorstw, gdzie wzrost był szczególnie silny wśród firm zatrudniających do 9 osób (z 74 do 95 tys.). Dla porównania, w 2021 r. liczba eksportujących mikroprzedsiębiorstw wynosiła 6 tys. w Czechach oraz 17 tys. na Węgrzech. Warto także wspomnieć, że tak jak w 2004 r. eksport stanowił 34% polskiego PKB, tak w 2023 roku było to 58%.

UE to także większe możliwości migracji

Osoby przebywające czasowo za granicą
(powyżej 3 miesięcy, tys. osób)

Przekazy z tytułu zarobków (mld EUR)

Od momentu wejścia do UE, a następnie do strefy Schengen, nastąpił znaczący wzrost migracji zewnętrznych. Tendencje w tym zakresie dobrze ilustrują dane z trzech narodowych spisów powszechnych (NSP):

- **NSP2002 wskazuje na umiarkowany i jednokierunkowy poziom migracji.** W 2002 r. 786 tys. Polaków przebywało czasowo poza granicami kraju, z czego 294 tys. przypadło na Niemcy, zaś 158 tys. na Stany Zjednoczone. W tym czasie liczba imigrantów była bardzo niska.
- Otwarcie granic oraz możliwość pracy w krajach UE doprowadziły do masowej emigracji Polaków. **NSP2011 wskazuje, że w 2011 r. ponad 2 mln Polaków przebywało czasowo za granicą, z czego 612 tys. przypadło na Wielką Brytanię.** Skala imigracji utrzymywała się natomiast na niskim poziomie. Emigranci wspierali rozwój polskiej gospodarki zarówno przez transfer zarobków (około €3 mld rocznie), budowanie rynków eksportowych dla polskich produktów oraz zdobywanie *know-how*.
- **Wraz ze wzrostem dochodów i standardu życia w Polsce nastąpił powrót emigrantów oraz napływ imigrantów,** szczególnie z Ukrainy i Białorusi. Dane NSP2021 pokazują, że liczba Polaków przebywających czasowo zagranicą spadła do 1389 tys., zaś liczba imigrantów wzrosła ponad 20-krotnie do 914 tys. osób. W ostatniej dekadzie wróciło do kraju wielu emigrantów, m.in. z Wielkiej Brytanii, których doświadczenie zawodowe i kapitał zdobyte za granicą stanowią źródło rozwoju polskiej gospodarki.

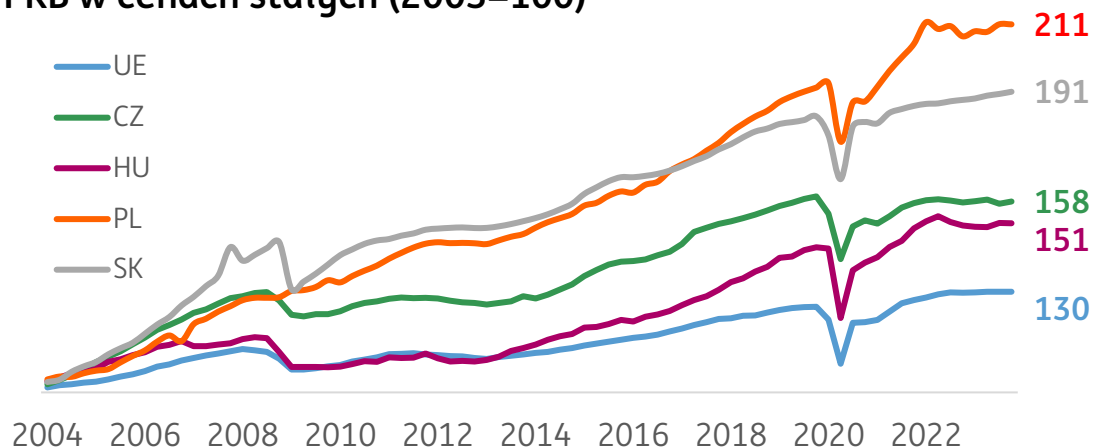
Przez 20 lat pobytu w UE nastąpił wzrost skali migracji zewnętrznych. Co więcej, **wraz z postępującym procesem konwergencji Polska z kraju emigranckiego staje się krajem imigranckim.** Świadczą o tym m.in. dane salda przekazów z tytułu zarobków: w 2023 r. wypłaty wyniosły €8,6 mld, zaś saldo ukształtowało się na poziomie -5 mld EUR.

**Efekty gospodarcze członkostwa w UE:
Konwergencja PKB, cen, płac oraz zmiana struktury gospodarki**

UE umożliwiła konwergencję poziomu PKB *per capita*

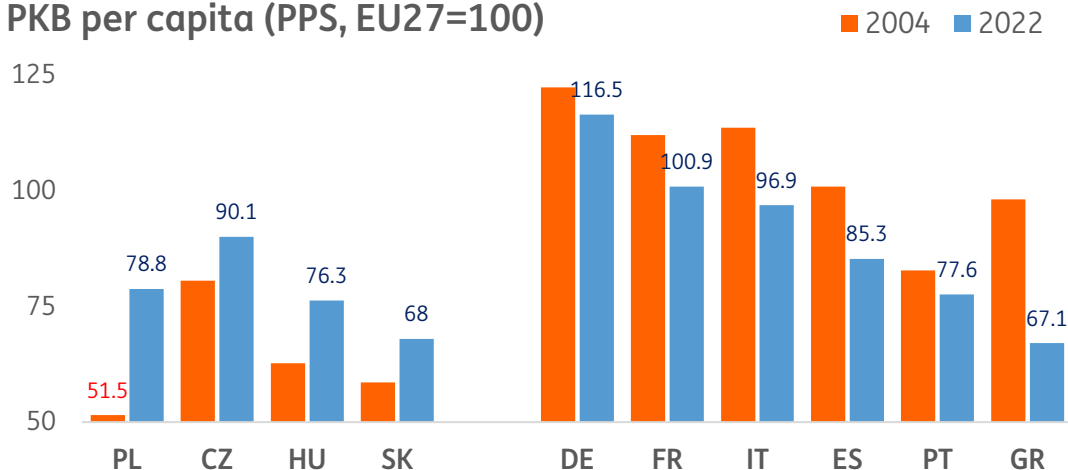
PKB w cenach stałych (2003=100)

Od momentu przystąpienia Polski do UE obserwowany jest imponujący rozwój krajowej gospodarki: między rokiem 2003 a 2023 polskie **PKB podwoiło się w 2023 r. (wzrost o 111%)**, gdy w tym samym czasie cała **UE urosła zaledwie o 30%**. Wzrost PKB w Polsce był również zdecydowanie wyższy niż w innych krajach regionu, gdzie wyniósł od 51% dla Węgier do 91% dla Słowacji.

W rezultacie, **nastąpiła znacząca konwergencja poziomu PKB *per capita***, z 51,5% w 2004 r. do 78,8% średniej UE w 2022 r. Tempo konwergencji było szybsze niż w innych gospodarkach regionu, na co złożyło się szereg czynników, w tym duch przedsiębiorczości polskiego społeczeństwa. Aktualnie poziom PKB *per capita* w Polsce jest wyższy niż na Węgrzech i w Słowacji, a także przekracza najbiedniejsze gospodarki starej Unii (Grecja i Portugalia).

PKB per capita (PPS, EU27=100)

Ten imponujący wzrost gospodarczy nie byłby możliwy bez ciężkiej pracy Polaków. Coraz wyższa stopa aktywności zawodowej w połączeniu ze spadkiem stopy bezrobocia sprawiły, że w latach 2004-2022 stopa zatrudnienia w grupie wiekowej 15+ lat wzrosła z 44,0% do 55,8%. Co więcej, w 2022 r. Polacy byli jednym z najdłużej pracujących narodów świata. Dane OECD wskazują, że w 2022 r. liczba przepracowanych rocznie godzin na pracownika wynosiła w Polsce 1815, w porównaniu z 1754 w Stanach Zjednoczonych i zaledwie 1347 w Niemczech.

W trakcie pobytu w UE nastąpiła także konwergencja poziomu cen

Poziom cen w Polsce (EU27=100)

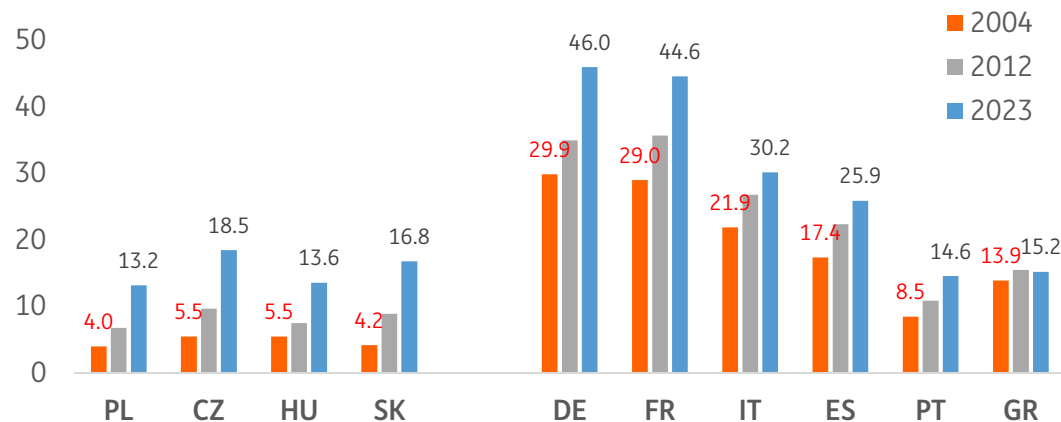
COICOP	2004	2014	2022
Spożycie gospodarstw domowych	48,8	54,7	58,0
Żywność i napoje bezalkoholowe	56,9	64,3	73,3
Odzież i obuwie	71,1	97,0	90,4
Użytkowanie mieszkania	38,6	40,0	38,5
Zdrowie	36,2	45,2	49,3
Transport	70,9	72,7	73,4
Edukacja	25,9	43,7	54,5
Restauracje i hotele	58,3	75,7	77,3
Towary konsumpcyjne	64,5	72,3	74,7
Usługi konsumpcyjne	42,3	45,0	46,9

Lata 2004-2022 były zdominowane przez konwergencję realną, której towarzyszyła jedynie nieznaczna konwergencja cen. **W 2004 r. poziom cen ogółem w Polsce był o 51,2% niższy niż przeciętnie w UE, zaś w 2022 r. luka cenowa wciąż wynosiła 42%.** Różnice w poziomach cen w Polsce i UE są większe w przypadku usług niż towarów. Relatywnie tanie są u nas usługi takie jak edukacja, czy ochrona zdrowia, ze względu na duże różnice płac w tych sektorach.

Na przestrzeni ostatnich dekad obserwowana była również wyraźna konwergencja poziomu wynagrodzeń. Tak jak w 2004 r. godzinowy koszt pracy w Polsce w przetwórstwie wynosił €4,0, tak w 2023 r. było to ponad trzykrotnie więcej (€13,2).

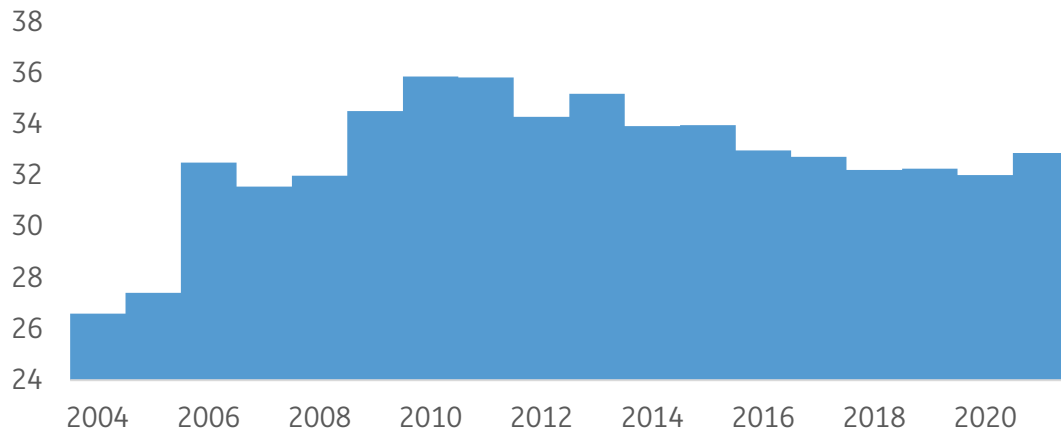
Nasze szacunki wskazują, że ze względu na ostatnią aprecjację kursu złotego oraz wyższą inflacją w Polsce niż zagranicą w pierwszym kwartale 2024 r. **konwergencja nominalna przyspieszyła.** Szacujemy, że **poziom cen w Polsce aktualnie wynosi około 65% poziomu UE.** Co więcej, w niektórych kategoriach ceny w Polsce są aktualnie zbliżone do średnich poziomów w UE (np. odzież i obuwie, czy restauracje i hotele). Dodatkowo, dynamiczny wzrost płac wynikający z napiętej sytuacji na rynku pracy w połączeniu podwyżkami płacy minimalnej, sprawiły, że aktualnie godzinowy koszt pracy wynosi około 15EUR i jest porównywalny do stawek w Portugalii czy Grecji.

Godzinowy koszt pracy w przetwórstwie (EUR)

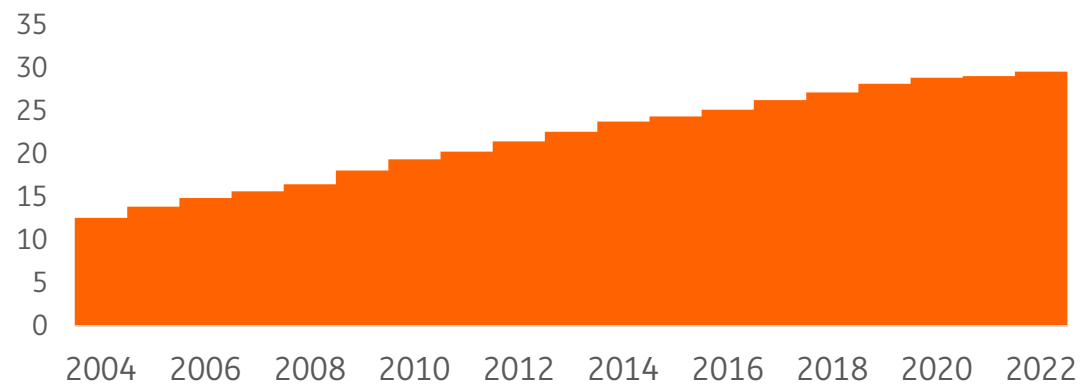

UE przyspieszyła transformację struktury polskiej gospodarki

Udział dóbr średnio i wysoko zaawansowanych w produkcji (%)

Odsetek osób z wyższym wykształceniem (%)

Od wejścia do Unii Europejskiej polska gospodarka przeszła znaczącą transformację, szczególnie w początkowym okresie od akcesji. Napływ inwestycji bezpośrednich pozwolił na modernizację gospodarki i odejście od prostych branż przetwórstwa. **W latach 2004-2021 udział dóbr średnio i wysoko zaawansowanych w wartości dodanej produkcji wzrósł z 26,6 do 32,9%.** W tym obszarze wciąż znajdujemy się poniżej średniej unijnej, a także państw regionu: w 2021 r. udział wartości dodanej produkcji średnio i zaawansowanej przetwórstwa wyniósł 41% w Rumunii, 51% w Czechach, 55% na Węgrzech i aż 61% w Niemczech.

Transformację gospodarczą widać szczególnie w przypadku branż eksportowych. O ile w 2007 r. tylko 4% polskiego eksportu stanowiły produkty zaawansowanych technologii, w 2021 r. udział ten prawie się potroił do poziomu 11%. Niestety, również w tym obszarze Polska odstaje zarówno od głównych gospodarek UE, jak i państw naszego regionu.

Zmieniającej się strukturze produkcji towarzyszyły zmiany strukturalne na krajowym rynku pracy. Przesuwanie się w górę w łańcuchu tworzenia wartości generowało popyt na pracowników o coraz większej wiedzy i umiejętnościach. Warto odnotować, że odsetek osób z wyższym wykształceniem powiększył się z 12,6% w 2004 r. do 29,6% w 2022 r.

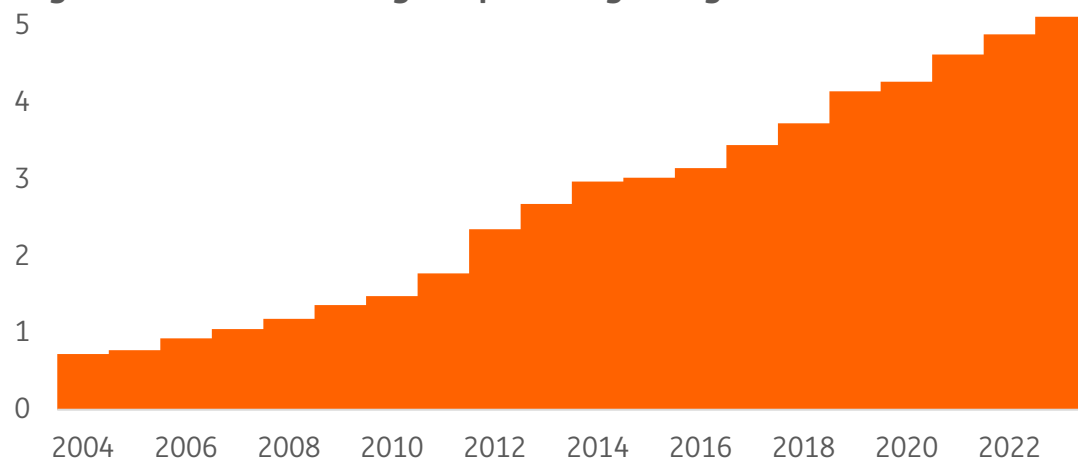
Mimo dotychczasowej poprawy zaawansowania technologicznego polskiej gospodarki konieczne są dalsze inwestycje w unowocześnianie gospodarki. Jest to szczególnie ważne wobec postępujących zmian demograficznych, jak również w obliczu tego, że Polska przestaje być krajem taniej siły roboczej.

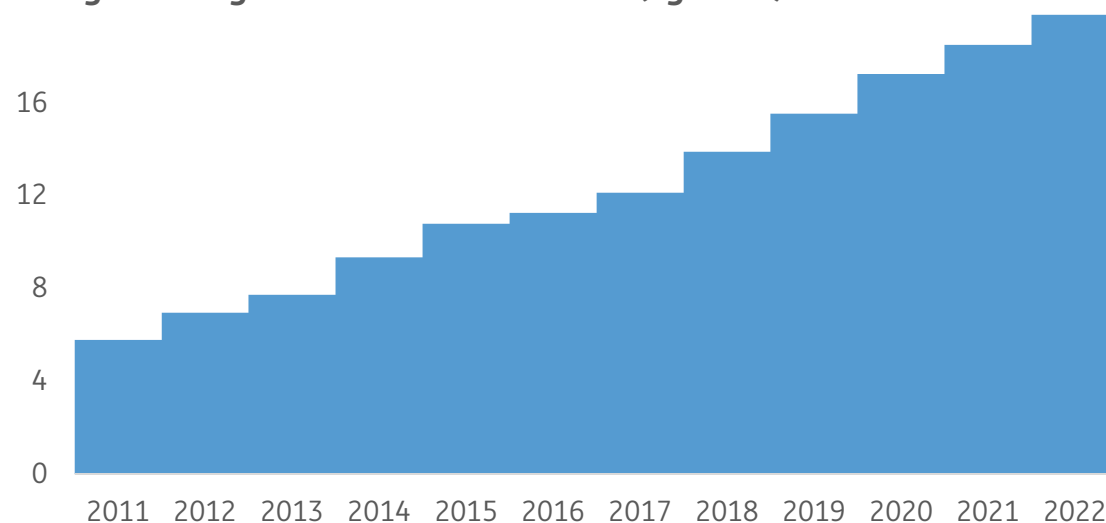
**Efekty społeczne członkostwa w UE:
Podniesienie standardu życia**

UE to lepsza infrastruktura drogowa

Długość autostrad i dróg ekspresowych (tys. km)

Długość dróg dla rowerów w Polsce (tys. km)

Źródło: GUS, GDDKiA

Jednym z **bardziej widocznych efektów pobytu Polski w Unii Europejskiej jest skok cywilizacyjny w jakości infrastruktury drogowej**. Dzięki środkom z funduszy UE sfinansowane zostały liczne inwestycje, które umożliwiły wydłużenie sieci autostrad i dróg ekspresowych z 725 km w 2004 r. do 5116 km w 2023 r. W ramach Rządowego Programu Budowy Dróg Krajowych do 2030 r. planowane jest aby łączna długość sieci autostrad i dróg ekspresowych wynosiła 8000 km, co powinno zapewnić spójną sieć między krajowymi ośrodkami gospodarczymi i państwami ościennymi.

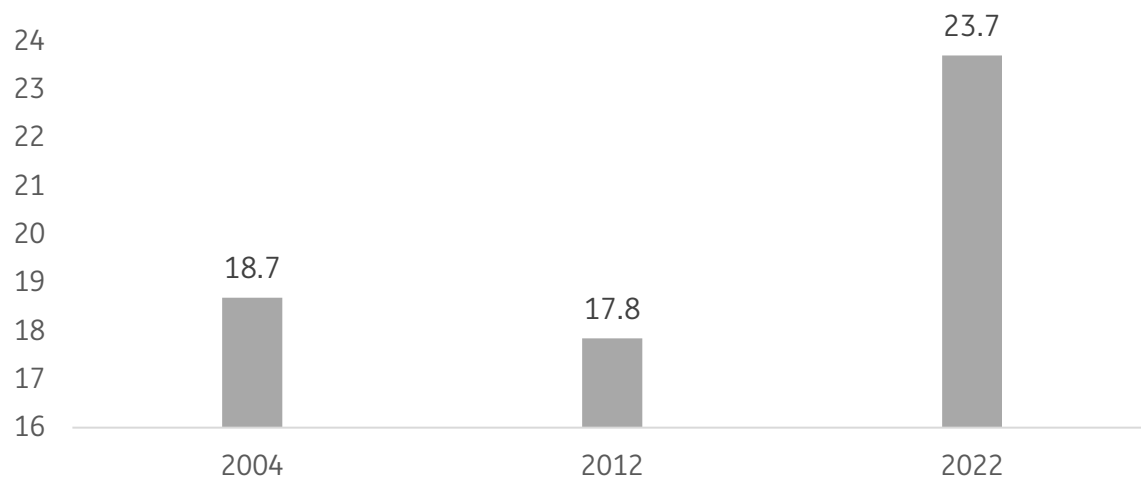
Poprawa infrastruktury pozwoliła nie tylko skrócić czas podróży między miastami, ale również zwiększyła bezpieczeństwo na drogach. Według danych Komendy Głównej Policji w latach 2004-2023 nastąpił wyraźny spadek liczby wypadków drogowych, z 51,1 do 20,9 tys., liczba ofiar śmiertelnych obniżyła się z 5,7 do 1,9 tys., zaś liczba rannych została zredukowana z 64,6 do 24,1 tys.

Dzięki Unii obserwowana była również widoczna poprawa sieci ścieżek rowerowych: rower stał się zarówno popularnym środkiem transportu jak i sposobem na spędzenie wolnego czasu. Według danych GUS, łączna długość sieci ścieżek rowerowych w 2011 r. wynosiła 5,8 tys. km, zaś w 2022r. było to już 19,8 tys. km. Aktualnie ścieżkami rowerowymi można wygodnie przemieszczać się w większości miast polskich, zaś na miłośników wakacyjnych podróży rowerowych czekają liczne malownicze transy. Najbardziej znanym przykładem jest szlak Green Velo, którego koszty budowy na poziomie 274 mln PLN w 85% zostały w sfinansowania ze środków UE.

UE to nowocześniejszy transport zbiorowy

Przewozy kolejowe (mld. pasażerokilometrów)

Zakup tramwajów w Polsce w latach 2004-2022 (szt.)

Perspektywa finansowa	Regionalne programy operacyjne (RPO)	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)	Polska Wschodnia	Inne formy (w tym ze środków własnych)
2004-2006	74	0	0	0
2007-2013	24	562	15	7
2014-2020	56	430	12	56
Łącznie	154	992	27	63

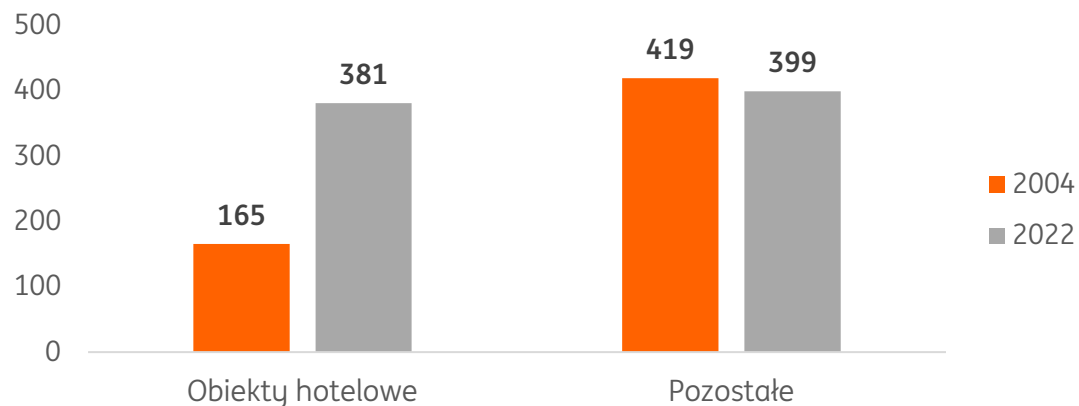
Przed wejściem Polski do UE środki na inwestycje kolejowe były niskie (mniej niż 10% inwestycji drogowych), co doprowadziło do pogorszenia jakości usług kolejowych oraz obniżenia popularności tego środka transportu. Przez pierwsze lata pobytu w UE sytuacja nie uległa istotnej poprawie: w okresie 2004-2012 liczba pasażerów wzrosła jedynie symbolicznie (z 272 do 273 mln), zaś w ujęciu pasażerokilometrów nastąpił niewielki spadek, z 18,7 do 17,8 mld.

Sytuacja na kolei zaczęła się poprawiać dekadę temu, w związku z zakupem nowoczesnego taboru (m.in. modułowych pociągów Pendolino, Dart, czy Flirt) oraz rozbudową i modernizacją linii kolejowych. Inwestycje te były napędzane przez miliardy EUR dofinansowania ze środków unijnych, jak również unijne cele w zakresie rozbudowy infrastruktury kolejowej. Nastąpił wzrost atrakcyjności przewozów kolejowych, szczególnie na głównych trasach międzymiastowych. W latach 2012-2022 liczba pasażerów zwiększyła się z 273 do 342 mln, co przełożyło się na wzrost liczby pasażerokilometrów z 17,8 do 23,7 mld. Wyzwaniem pozostaje przywrócenie atrakcyjności transportu kolejowego na trasach lokalnych.

Wsparcie UE jest również ważne dla modernizacji miejskiego transportu zbiorowego. Polskie samorządy od 2004 r. aktywnie i z sukcesem ubiegały się o środki UE w ramach trzech perspektyw finansowych na unowocześnienie taboru. Dobrze ilustrują to dane dotyczące zakupu tramwajów. W ramach różnych programów UE uzyskano wsparcie na zakup prawie 1200 sztuk. Warto też odnotować, że ze środków Funduszu Spójności uzyskano wsparcie o wartości 7,4 mld PLN na budowę drugiej linii metra w Warszawie.

UE to także większe możliwości podróżowania

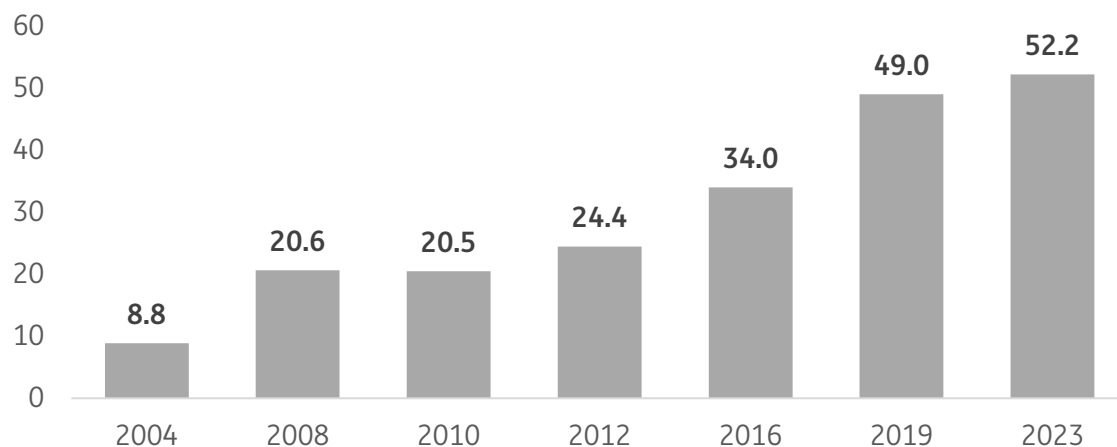
Liczba miejsc noclegowych (tys.)

Przystąpienie do UE oraz strefy Schengen, jak również wzrost zamożności, poprawiły możliwości podróżowania. Nastąpiła zarówno poprawa krajowej bazy turystycznej jak również istotny wzrost liczby i kierunków podróży zagranicznych.

W roku przystąpienia do UE w Polsce było 7,0 tys. obiektów noclegowych, które oferowały 585 tys. miejsc noclegowych, z czego 165 tys. przypadało na obiekty hotelowe. W 2022 r. liczba obiektów wynosiła już 9,8 tys., zaś liczba miejsc noclegowych zwiększyła się do 780 tys. Co ważne, wzrost nastąpił przede wszystkim w obiektach hotelowych, które charakteryzują się relatywnie wysokim standardem. **Poprawa bazy turystycznej sprawiła, że liczba turystów korzystających z obiektów zbiorowego zakwaterowania powiększyła się z 15,7 w 2004 r. do 35,4 mln osób w 2022 r.**

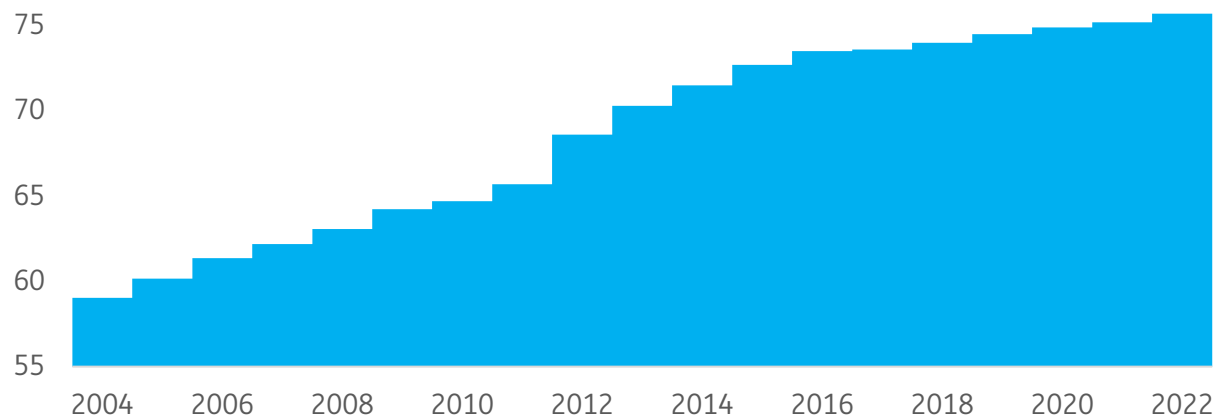
Liczba pasażerów w polskich lotniskach (mln)

Jeszcze bardziej spektakularnie wygląda wzrost liczby pasażerów odprawionych na polskich lotniskach, z 8,8 mln w 2004 r. do 52,2 mln. osób w 2023 r. W ruchu regularnym najpopularniejsze destynacje to Wielka Brytania (7,7 mln), Włochy (3,9 mln), Niemcy (3,9 mln) oraz Hiszpania (3,0 mln). W ruchu czarterowym prowadzą Turcja (2,3 mln), Grecja (1,3 mln), Egipt (1,0 mln) oraz Hiszpania (0.6 mln.). Pojawiają się tam jednak kierunki, które w 2004 r. były dostępne jedynie dla najbogatszych Polaków, np. Dominikana (60 tys.), Tanzania (48 tys.), Tajlandia (45 tys.), Meksyk (30 tys.), czy Kenia (18 tys.). Dane te pokazują, że przez ostatnie dwie dekady wyraźnie zwiększyły się możliwości podróżowania po świecie.

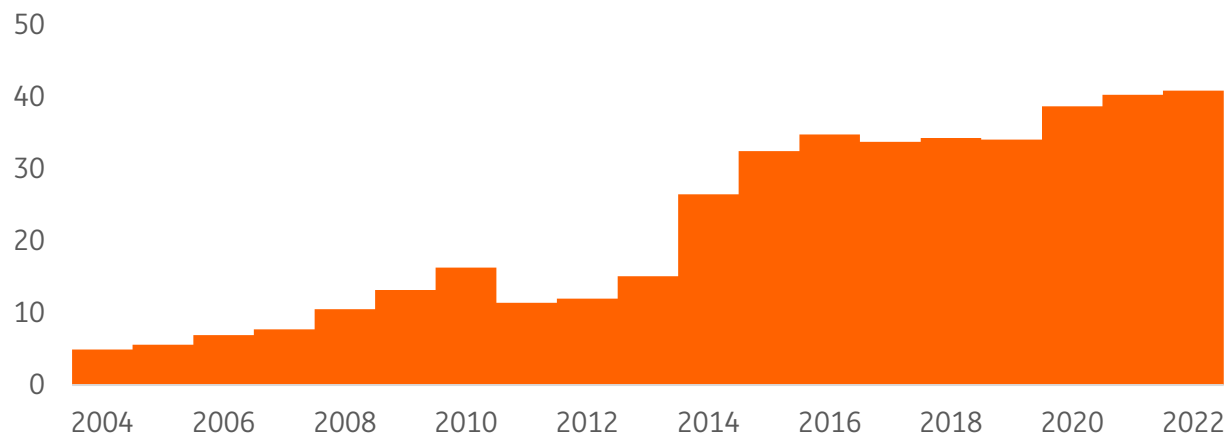
UE wspiera nas w dbaniu o środowisko

Udział domów z dostępem do oczyszczalni ścieków (w %)

Źródło: GUS

Wskaźnik recyklingu

Źródło: GUS, Eurostat (Recycling rate of municipal waste)

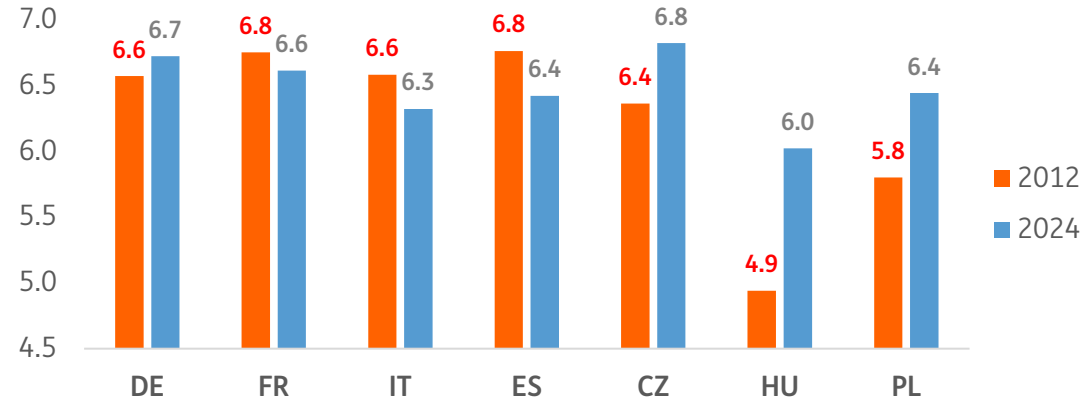
UE miała także wpływ na polityki środowiskowe, dotyczące walki z zanieczyszczeniem wody i powietrza, ochroną klimatu, czy gospodarki odpadami. W ostatnich latach coraz ważniejsza stała się walka ze zmianami klimatu i globalnym ociepleniem. W tym zakresie kluczowy jest Europejski Zielony Ład, którego celem jest uczynienie Europy pierwszym na świecie kontynentem neutralnym dla klimatu do 2050 r.

W ostatnich dwóch dekadach nastąpił wzrost dbałości o środowisko w naszym kraju. Przykładowo, w 2004 r. w Polsce 59% ludności korzystało z oczyszczalni ścieków, zaś w 2022 r. ten odsetek wzrósł do 76%. W tym samym czasie Polska odnotowała istotny wzrost recyklingu, z 4,9% do 40,9%, co przybliżyło nas do średniej unijnej (48,6%). Poprawa ta w dużej mierze została uzyskana dzięki wsparciu finansowym ze środków UE.

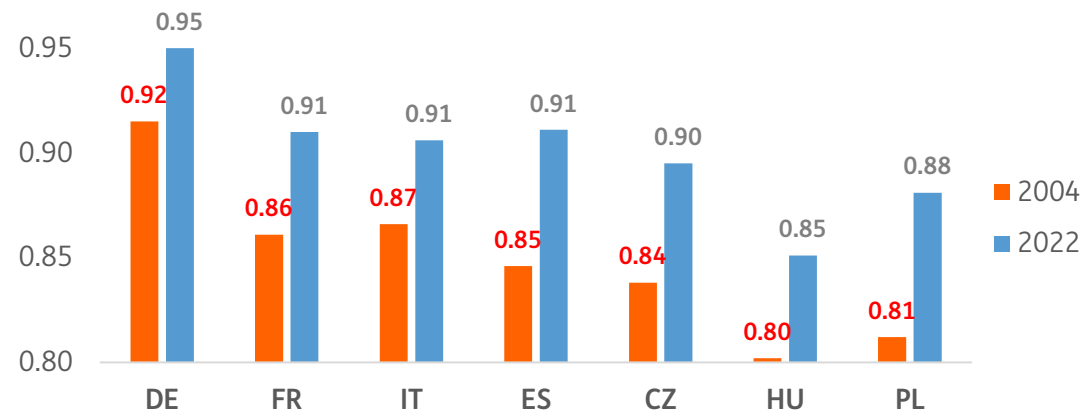
Instytucje unijne ambitnie mobilizują państwa członkowskie do dbania o środowisko. Przykładowo, w gospodarce odpadami cele nakładają obowiązek recyklingu co najmniej 55 % odpadów komunalnych do 2025 r., 60 % do 2030 r. i 65 % do 2035 r. Jest to czynnik, który powinien skłonić nas do dalszej poprawy selekcji odpadów.

Po dwóch dekadach w UE Polska staje się krajem dobrobytu

Wskaźnik szczęścia

Human Development Index

Poziom ogólnego dobrobytu jest trudny do zmierzenia i może jedynie być przybliżony przez syntetyczne wskaźniki. Przykładem może być *Happiness Index* opracowany przez Oxford Wellbeing Research Centre Bank Światowy, którego wartość zależy od odpowiedzi ankietowych na 6 pytań oraz dwóch zmiennych zagregowanych opisujących jakość życia. Innym przykładem jest *Human Development Index* publikowany przez ONZ, którego celem jest opisanie ogólnego poziomu dobrobytu społeczeństwa.

W 2024 roku wskaźnik szczęścia dla Polski ukształtował się lekko powyżej wartości dla Włoch czy Hiszpanii oraz nieznacznie poniżej wartości dla Francji i Niemiec. Najwyżej w rankingu uplasowały się kraje nordyckie, zaś Polska uzyskała wynik 6,44 i znalazła się na 35 miejscu spośród 143 ocenianych krajów. Wyprzedziliśmy nie tylko kilka krajów starej UE, lecz również większość krajów naszego regionu czy bogate kraje azjatyckie (Korea i Japonia). Warto przy tym odnotować, że w 2012 r. Polska z wynikiem 5,80 znajdowała się na 46 miejscu spośród 128 ocenianych krajów.

W przypadku wskaźnika HDI, jego wartość na poziomie 0,88 w 2022 r. uplasowała Polskę na 36 miejscu spośród 193 ocenianych krajów. W trakcie dwóch dekad w UE nastąpił wzrost dobrobytu Polski, jeżeli przy ocenie uwzględniane są takie aspekty jak zdrowie, dostęp do wiedzy oraz zamożność.

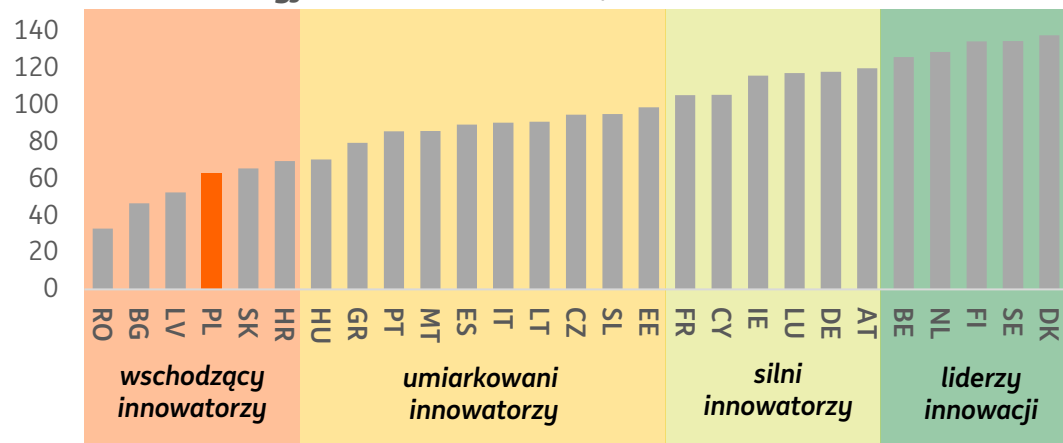
Ogólnie, w naszej opinii uzasadnione jest stwierdzenie, że po dwóch dekadach w UE Polska staje się krajem dobrobytu.

Polska w UE w kolejnej dekadzie

Dalsza konwergencja wymaga inwestycji w innowacje

Indeks innowacyjności KE (UE=100, 2023 r.)

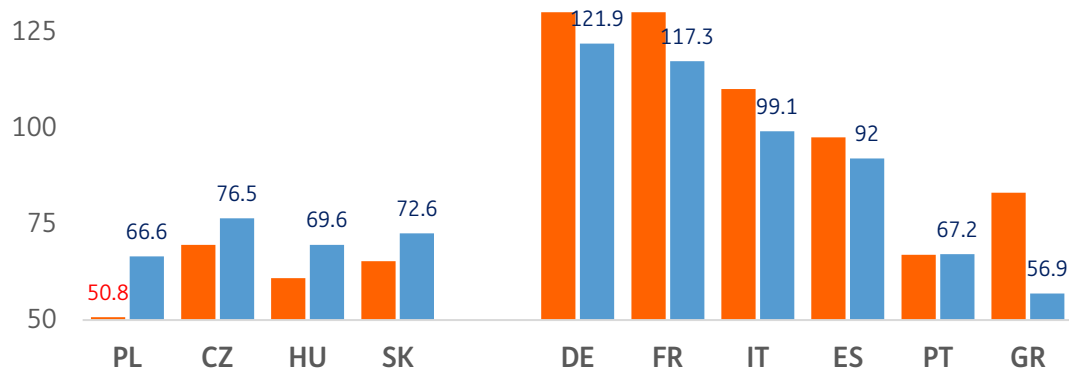
Imponujące tempo konwergencji PKB *per capita* wynikało w dużej mierze ze wzrostu zaangażowania Polaków w pracę. **Porównanie wartości PKB na przepracowaną godzinę ukazuje, że nadal istnieje duża przestrzeń do wzrostu względem UE.** W 2022 r. poziom tego wskaźnika stanowił zaledwie 2/3 wartości dla UE. Wraz ze wzrostem zamożności można spodziewać się większej preferencji czasu wolnego, zaś oczekiwane zmiany demograficzne będą ograniczały zasoby siły roboczej. Dalsza konwergencja wymagać będzie zatem poprawy wydajności pracy, czyli postępu technologicznego.

Pomimo pewnego postępu w ostatnich latach, skala innowacyjności w Polsce jest niska. **Cykliczne badanie Komisji Europejskiej wskazuje, że nasz kraj można zaliczyć do wschodzących innowatorów, czyli najniższej kategorii.** Znajdujemy się w jednym koszyku z Rumunią, Bułgarią, Litwą, Słowacją i Chorwacją. Wśród krajów regionu można natomiast znaleźć takie, które zdecydowanie lepiej wypadają w rankingu, np. Czechy, Węgry, Estonia czy Litwa.

Szczegółowa analiza komponentów indeksu Komisji ukazuje, że **do mocnych stron Polski należą m.in. projektowanie aplikacji, liczba przedsiębiorstw dokonujących szkoleń IT oraz odsetek osób z wyższym wykształceniem.** Niskie oceny zbieramy za liczbę doktoratów, patentów i technologii związanych ze środowiskiem.

Warto odnotować, że w bieżącej perspektywie budżetowej UE miliardy EUR będą przeznaczone na wydatki wspierające badania i innowacyjność. Także w ramach KPO, ponad 20% środków ma być przeznaczonych na wsparcie robotyzacji i cyfryzacji w przedsiębiorstwach. Oznacza to, że UE będzie nas wspierać w rozwoju innowacyjnej gospodarki.

PKB na przepracowaną godzinę (PPS, EU27=100)

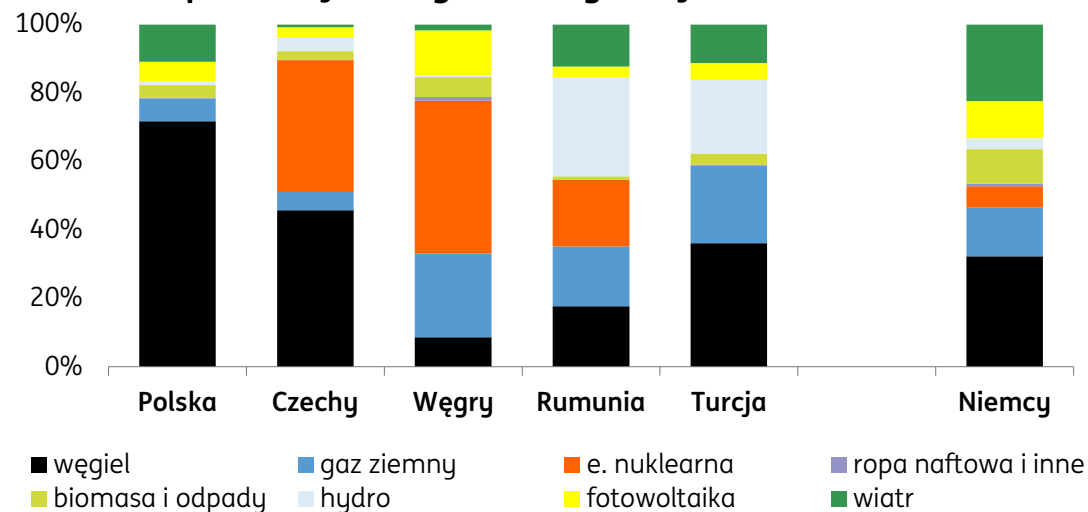

Źródło: Komisja Europejska, ING.

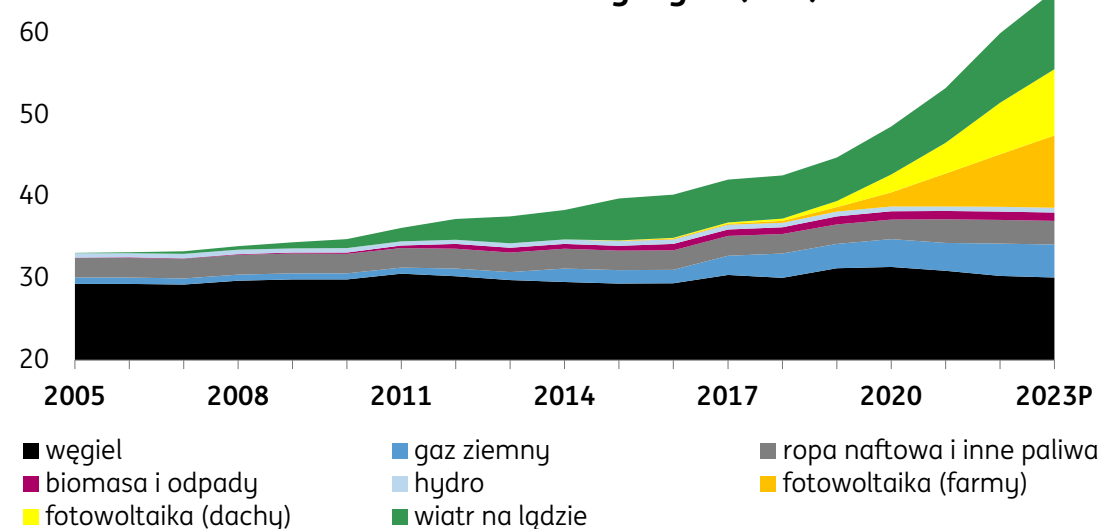
*) Wschodzący innowatorzy (<70% średniej UE), umiarkowani innowatorzy (70-100% średniej UE), silni innowatorzy (100-125% średniej UE), liderzy innowacji (>125% średniej UE).

Polska potrzebuje dekarbonizacji mixu energetycznego

Struktura produkcji energii elektrycznej w 2022 r.

Moce zainstalowane w elektroenergetyce (GW)

Bardzo ważnym wyzwaniem na kolejną dekadę, w kontekście konkurencyjności i jakości życia, jest konieczność przeprowadzenia transformacji energetycznej oraz zmiana mixu energetycznego w kierunku czystej energii. Oczekują tego nasi partnerzy handlowi i klienci. W świetle europejskiej polityki klimatycznej poleganie na paliwach kopalnych rodzi ryzyko znaczącego wzrostu kosztów energii ze względu na rosnące ceny uprawnień do emisji CO₂. Bardzo ważna jest też konieczność poprawy jakości powietrza, która ma wpływ na standard życia i zdrowie Polaków.

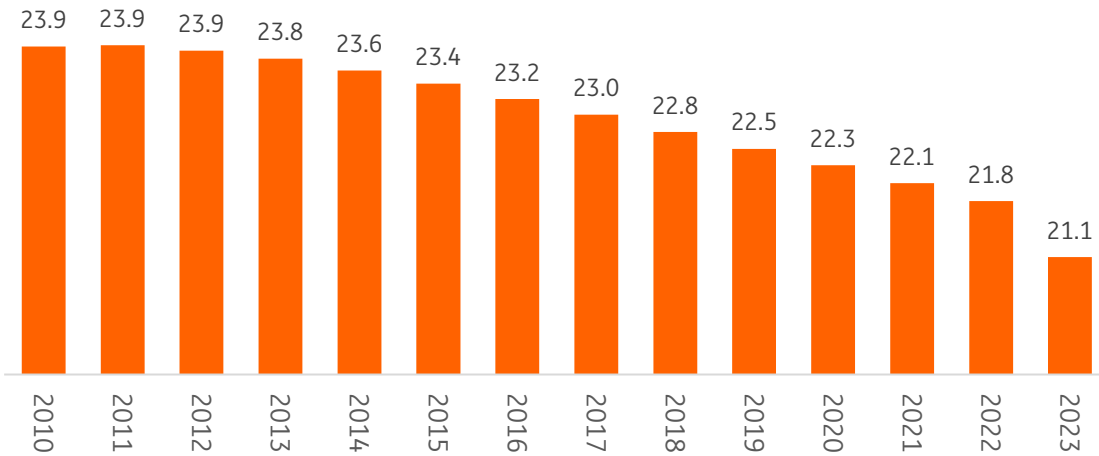
Polski mix elektroenergetyczny pozostaje zdominowany przez węgiel. Z około 70% udziałem węgla w produkcji energii elektrycznej w 2022 r. Polska wyraźnie odstawała od krajów UE, także krajów regionu. Jako jedyny kraj w regionie, Polska nie posiada energetyki jądrowej.

Przy wsparciu UE, w ostatnich kilku latach miała miejsce imponująca ekspansja OZE, głównie instalacji fotowoltaicznych (głównie prosumenckich niż komercyjnych) oraz farm wiatrowych. Choć zainstalowane moce OZE na koniec 2023 były porównywalne do mocy węglowych, to jednak jako źródła pogodowo-zależne generowały niespełna 20% produkcji energii elektrycznej. Przyrost mocy OZE w 2023 r. spowolnił w porównaniu z poprzednimi latami, gdyż napotkał na **wąskie gardło wynikające z ograniczonej przepustowości sieci, w szczególności sieci dystrybucyjnych.**

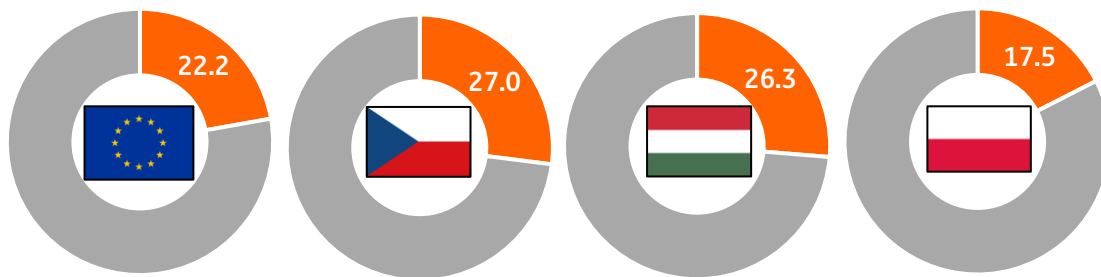
W kolejnej dekadzie członkostwa w UE **Polska ma szansę na przyspieszenie inwestycji w OZE, atom, sieci i urządzenia sieciowe, dzięki wsparciu funduszy UE,** w tym z KPO, oraz dostępności finansowania bankowego. Inwestycje w zeroemisyjną energetykę umożliwią także dekarbonizację innych sektorów, m.in. poprzez ich elektryfikację, co pozwoli na ograniczenie kosztów zakupu uprawnień do emisji oraz wzrost konkurencyjności naszej gospodarki.

Potrzeby inwestycyjne w związku ze zmianami demograficznymi

Populacja w wieku 19-59/64lat

Inwestycje w % PKB

W ostatnich latach Polska mierzyła się z negatywnymi zjawiskami demograficznymi. **W latach 2010-2023 liczba osób w wieku 19-59/64 skurczyła się prawie o 3 mln.** Pomimo, że spadek ten był rekompensowany przez wzrost stopy zatrudnienia oraz imigrację, stanowił one jeden z czynników wspierających proces wzrostu płac.

W kolejnych latach, ograniczona podaż pracy będzie generowała presję na dalszy wzrost płac, co mocno ograniczy możliwości budowania konkurencyjności polskich towarów na rynkach światowych w oparciu o niższe koszty wytwarzania. **Zmiany demograficzne oznaczają zatem, że utrzymanie wzrostu gospodarczego wymagać będzie inwestycji, automatyzacji procesów produkcji oraz wzrostu innowacyjności gospodarki.**

Niestety, aktualnie stopa inwestycji w Polsce jest relatywnie niskim poziomie, zarówno w porównaniu z krajami starej UE jak i krajami regionu. Co więcej, poziom automatyzacji produkcji w Polsce jest niski, na co wskazują m.in. dane *International Federation of Robotics* na temat poziomu robotyzacji przemysłu.

Członkostwo w UE daje możliwość efektywnego zaadresowania powyższych wyzwań. W ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-27 Polska ma do dyspozycji fundusze o wartości ok. €140mld. Ponadto dysponujemy dostępem do blisko €60mld w ramach Krajowego Planu Odbudowy. **Polska potrzebuje wzrostu inwestycji przedsiębiorstw. Fundusze z UE będą wspierały ten proces i podnoszenie innowacyjność gospodarki.** Co ważniejsze, członkostwo w UE stanowi gwarancję jakości polskich instytucji i wiarygodności naszego kraju na arenie międzynarodowej, co jest szczególnie ważne w warunkach dynamicznie zmieniającej się sytuacji geopolitycznej.

Podsumowanie

Podsumowanie

W tym opracowaniu przedstawiliśmy syntetyczne zestawienie zmian, które zaszły w Polsce w ostatnich 20 latach i które w dużym stopniu są związane z członkostwem Polski w UE. Bezpośrednim efektem akcesji Polski do UE było:

- przyłączenie Polski do obszaru wolnego handlu, o jednolitych cłach i wspólnej polityce handlowej,
- poprawa instytucji demokratycznych oraz gospodarki wolnorynkowej,
- napływ bezzwrotnych funduszy UE o łącznej wartości €246mld.

Przynależność Polski do Unii, w połączeniu z niesamowitym duchem przedsiębiorczości Polaków, sprawiły, że Polska doświadczyła wzrostu inwestycji krajowych i zagranicznych. Odzwierciedla to wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych na koniec 2023 r., która wyniosła to €360 mld. Pobyt w UE to także okres dynamicznego wzrostu polskiego eksportu: polskie produkty stawały się coraz chętniej kupowane za granicami naszego kraju, a etykieta „Made in Poland” stała się symbolem wysokiej jakości. Integracja Polski z gospodarką światową przybrała także formę intensyfikacji czasowych migracji zewnętrznych.

W trakcie pobytu Polski w Unii obserwowana była stopniowa konwergencja charakterystyk naszego kraju do standardów UE. W 2004 r. poziom PKB per capita stanowił około 50% średniej wartości w UE, zaś aktualnie jest to około 80%. Poziom cen krajowych w momencie akcesji był o połowę niższy niż w UE, zaś aktualnie ceny w Polsce są jedynie o 1/3 niższe niż w Unii. Co więcej, aktualnie płace w Polsce są porównywalne do najbiedniejszych krajów starej UE (Portugalia i Grecja), gdy w 2004 r. były one jeszcze 2-3 krotnie niższe.

W ostatnich dwóch dekadach obserwowany był stopniowy wzrost standardu życia Polaków. W opracowaniu wskazaliśmy jedynie kilka aspektów zmian, takich jak poprawę jakości infrastruktury drogowej, modernizację transportu zbiorowego, większe możliwości podróżowania. Szczególnie spektakularne są statystyki dotyczące podróży zagranicznych Polaków. Ogólnie, w naszej opinii uzasadnione jest stwierdzenie, w trakcie pobytu w UE Polska stawała się krajem dobrobytu. Potwierdzają to statystyki na temat migracji, które ukazują, że z kraju emigranckiego Polska jest obecnie krajem imigranckim.

W kolejnej dekadzie utrzymanie wzrostu gospodarczego wymagać będzie zwiększenia stopy inwestycji, zwłaszcza tych w innowacje. Bardzo ważnym wyzwaniem jest też konieczność przeprowadzenia transformacji energetycznej. W tym zakresie wsparciem będą fundusze UE, lecz przede wszystkim wzmocnienie wiarygodności naszego kraju na arenie międzynarodowej związane z przynależnością do UE. Jest to szczególnie ważne w warunkach dynamicznie zmieniającej się sytuacji geopolitycznej.

Bądź na bieżąco z ING

ekonomiczny.ing.pl

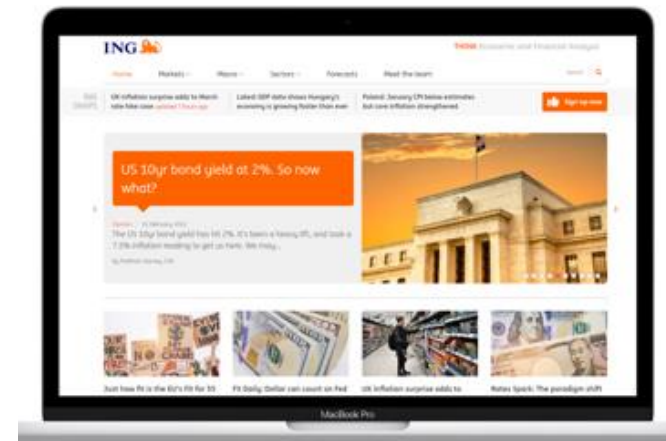
Serwis Ekonomiczny ING

[@ING_EconomicsPL](https://twitter.com/ING_EconomicsPL)

think.ing.com

Serwis ekonomiczny Grupy ING

email z nowymi publikacjami na bieżąco
zapisz się samodzielnie ekonomiczny.ing.pl/subskrybcja

Zespół analiz makroekonomicznych

Rafał Benecki
Główny Ekonomista

Piotr Popławski
Starszy Ekonomista

Leszek Kąsek
Starszy Ekonomista

Adam Antoniak
Starszy Ekonomista

Michał Rubaszek
Starszy Ekonomista

E Rafal.Benecki@ing.pl

E Piotr.Poplawski@ing.pl

E Leszek.Kasek@ing.pl

E Adam.Antoniak@ing.pl

E Michal.Rubaszek@ing.pl

Disclaimer

- Niniejsza publikacja została przygotowana przez Biuro Analiz Makroekonomicznych w ING Banku Śląskim S.A. wyłącznie w celach informacyjnych, bez uwzględnienia celów inwestycyjnych, sytuacji finansowej ani dostępnych środków pieniężnych odbiorcy. Informacje zawarte w tej publikacji nie stanowią porady inwestycyjnej, prawnej ani podatkowej, ani też oferty dotyczącej zakupu bądź sprzedaży jakiegokolwiek instrumentu finansowego. ING Bank Śląski S.A. dołożył należytej staranności, aby informacje zawarte w treści publikacji były rzetelne oraz oparte na wiarygodnych źródłach. ING nie ponosi żadnej odpowiedzialności za jakiegokolwiek straty bezpośrednie, pośrednie lub wtórne powstałe w wyniku korzystania z tej publikacji. O ile nie zastrzeżono inaczej, wszystkie opinie, prognozy i oszacowania należą do autora (autorów) oraz są aktualne w momencie publikacji i mogą ulec zmianie bez odrębnego powiadomienia.
- Rozpowszechnianie tej publikacji może być ograniczone przez prawo lub regulacje w różnych jurysdykcjach.
- Publikacja oraz zawarte w niej informacje objęte są prawami autorskimi. Nie może być ona kopiowana, rozpowszechniana ani publikowana przez jakąkolwiek osobę, w jakimkolwiek celu, bez wyraźnej uprzedniej zgody ING Banku Śląskiego S.A. Nie dotyczy to przypadków postępowania się publikacją z powołaniem na jej źródła. Wszystkie prawa zastrzeżone. Nadzór nad działalnością ING Banku Śląskiego S.A. sprawuje Komisja Nadzoru Finansowego (ul. Piękna 20, 00-549 Warszawa).